

УДК 81'25

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/44-1-23>**Ольга ГАЙДА,***orcid.org/0000-0003-4106-8573*

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри видавничої справи та медіакомунікацій

Галицького коледжу імені В'ячеслава Чорновола

(Тернопіль, Україна) *olha_haida@ukr.net***Галина БОЙКО,***orcid.org/0000-0001-9299-9023*

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри початкової та дошкільної освіти

Львівського національного університету імені Івана Франка

(Львів, Україна) *halyna.boyko@lnu.edu.ua*

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ АТРИБУТИВНИХ СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ

Стаття присвячена питанню перекладу англійських атрибутивних словосполучень українською мовою. Розглянуто структурно-семантичні особливості та відмінності таких словосполучень в українській та англійській мовах. З'ясовано, що труднощі відтворення атрибутивних словосполучень зумовлені граматичними характеристиками, особливостями сполучуваності та функціонування слів у словосполученнях, відмінностями вживання еквівалентних конструкцій, наявних у мові перекладу й оригіналу, а також розбіжностями в лексико-семантичних системах обох мов. Матеріалом для дослідження послуговували тексти промов та їх переклади. Атрибутивні словосполучення мають високу частотність уживання у текстах публіцистичного стилю та є одним із найбільш поширених типів вільних словосполучень у сучасній англійській мові. Дослідження показало, що більшість атрибутивних словосполучень, що були зафіксовані у текстах промов, є двокомпонентними, низьку частотність мають трикомпонентні конструкції. Для розв'язання поставлених завдань використовувались методи суцільної вибірки, аналізу і порівняння, аналітичний метод і метод контекстуального аналізу.

Виявлено, що найбільш поширеними у текстах промов є атрибутивні словосполучення з ад'єктивним або субстантивним атрибутами. Доведено, що конструкції, у яких прикметник є означенням, зазвичай перекладають еквівалентними українськими атрибутивними словосполученнями. Такий прийом перекладу зумовлений спільністю граматичної структури досліджуваних одиниць. Частина конструкцій з ад'єктивним атрибутом у текстах промов перекладені прислівниковим словосполученням. Ще одним варіантом перекладу конструкції з ад'єктивним атрибутом є трансформація прикметника в іменник. У статті розглянуто також прийом компресії, який використовують для усунення інформаційної надлишковості мовлення, коли у тексті перекладу опускаються прикметники, які володіють підсилювальним ефектом.

Ключові слова: атрибутивне словосполучення, переклад, еквівалент, компресія, перекладацька трансформація.

Olha HAIDA,*orcid.org/0000-0003-4106-8573*

PhD in Philology,

Associate Professor at the Department of Publishing and Media Communications

Vyacheslav Chornovil Halyskyi College,

(Ternopil, Ukraine) *gayda@gi.edu.ua***Halyna BOIKO,***orcid.org/0000-0001-9299-9023*

PhD in Philology,

Associate Professor at the Department of Primary and Preschool Education

Ivan Franko National University of Lviv

(Lviv, Ukraine) *halyna.boyko@lnu.edu.ua*

SPECIFICS OF TRANSLATION OF ENGLISH ATTRIBUTIVE WORD COMBINATIONS

The article is devoted to the issue of translation of English attributive word combinations into Ukrainian. The structural and semantic features and differences of such word combinations in Ukrainian and English are considered.

It was found that the difficulties of reproducing attributive word combinations are due to grammatical characteristics, peculiarities of combination and functioning of words in phrases, differences in the use of equivalent constructions in the target language and the original, as well as differences in lexical and semantic systems of both languages. The material for the study is the texts of speeches and their translations. Attributive word combinations have a high frequency of use in journalistic style texts and are one of the most common types of free phrases in modern English. The study showed that most of the attributive word combinations that were recorded in the texts of speeches are two-component, low-frequency have three-component constructions. Continuous sampling, analysis and comparison methods, analytical method and contextual analysis method were used in research.

It has been found that the most common in the texts of speeches are attributive word combinations with adjective or noun attributes. It is proved that constructions in which the adjective is an attribute are usually translated by equivalent Ukrainian attributive word combination. This method of translation is due to the common grammatical structure of the studied units. Some constructions with an adjective attribute in the texts of speeches are translated by an adverbial phrase. Another way to translate a construction with an adjective attribute is to transform an adjective into a noun. The article also considers the method of compression, which is used to eliminate the information redundancy of speech, when the text of the translation omits adjectives that have an amplifying effect.

Key words: *attributive word combination, translation, equivalent, compression, translation transformation.*

Постановка проблеми. Атрибутивні словосполучення є одним з найхарактерніших явищ англійського синтаксису. В українській та англійській мовах атрибутивні словосполучення називають предмет і його ознаки. Вивчення структурно-семантичних особливостей атрибутивних груп у сучасній англійській мові виявляє ширший, порівнюючи з українською мовою, діапазон семантико-граматичних зв'язків між членами словосполучень, що зумовлює актуальність дослідження зазначених словосполучень.

Особливості перекладу англійських атрибутивних словосполучень українською мовою зумовлені низкою граматичних і семантичних чинників: по-перше, розбіжностями граматичних норм творення атрибутивних словосполучень в обох мовах, що, зі свого боку, залежить від граматичних характеристик тих чи тих англійських та українських частин мови; по-друге, особливостями сполучуваності й функціонування слів у словосполученнях; по-третє, відмінностями вживання еквівалентних конструкцій, наявних у мові перекладу й оригіналу. Зрештою, труднощі спричиняються й розбіжностями в лексико-семантичних системах обох мов.

Аналіз наукових джерел та літератури. Словосполучення як синтаксичні одиниці вивчали чимало науковців, проте й досі залишається багато питань, пов'язаних з їх систематизацією та перекладом. З-поміж основних проблем сучасного синтаксису можна виділити проблему класифікації атрибутивних словосполучень за семантико-синтаксичними відношеннями. Семантико-граматичні відношення між компонентами словосполучень вивчали Д. Ханах, Л. Теньер, А. Загнітко, О. Бурлакова, О. Мешков, Т. Туліна, Ю. Фоменко та ін., проте й нині це питання залишається спірним. Різні аспекти перекладу словосполучень у своїх працях розглядають Ю. Камінський, В. Карабан, В. Кузнецов, Л. Островська.

Промови доволі часто стають предметом дослідження численних науковців, проте більшість з

них зосереджують свою увагу на лексико-семантичних особливостях цього різновиду публіцистичного стилю. Тексти промов містять численні атрибутивні словосполучення для номінації об'єктів та явищ дійсності, конкретних і абстрактних понять. У пропонованому дослідженні для аналізу відібрано близько 300 таких словосполучень, а також їх перекладів. Зацікавлення вибраними словосполученнями зумовлене кількома причинами: 1) такі словосполучення становлять одну з найбільш регулярних, продуктивних і частотних груп як в англійській, так і в українській мовах; 2) атрибутивний зв'язок – найбільш тісний вид зв'язку, коли два компоненти максимально зливаються та формують цілісну одиницю всередині речення.

Мета дослідження полягає у встановленні та порівнянні особливостей відтворення українською мовою атрибутивних словосполучень, виокремлених із англомовних промов. Матеріалом дослідження є тексти та відеозаписи промов Стіва Джобса, Барака Обами, Біла Гейтса, Джуліана Трежера, а також їх переклади, здійснені відповідно Йосипом Черешньовським, Тетяною Кацімон, Федором Сидоруким.

У роботі послуговуємося традиційним визначенням атрибутивного словосполучення, використовуючи класифікацію словосполучень за семантико-синтаксичними відношеннями. А. Загнітко зазначає, що у атрибутивному словосполученні головне слово позначає предмет, а залежне слово окреслює його ознаку (Загнітко, 1996: 16).

Дослідники вказують, що особливий інтерес для перекладу являють препозитивні атрибутивні групи, тобто такі словосполучення у сучасній англійській мові мають цілу низку специфічних особливостей, які вимагають специфічних перекладацьких рішень і майстерності.

Виклад основних матеріалів дослідження. Словосполучення, у яких означення виражається

за допомогою прикметника, належать до конструкцій з ад'єктивним атрибутом. Як англійській, так і українській мовам притаманні такі структурні моделі, як прикм. + ім. Найбільш характерними способами перекладу таких словосполучень є еквівалентний та прийом скорочення тексту.

Найбільш частотним способом перекладу вибраних для дослідження конструкцій є переклад англійської атрибутивної групи еквівалентною українською атрибутивною групою. Цей прийом гарантує не лише передачу змісту, але й відтворення образності та експресивності виразу англійської мови. Кількість повних еквівалентів досить велика і становить 50% усіх аналізованих словосполучень. Варто також зауважити, що більшість таких словосполучень належать до конструкцій з ад'єктивним атрибутом.

Найпоширенішим типом атрибутивних словосполучень в українській мові є сполучення іменника з прикметником. Словосполучення, у якому означення виражене прикметником, зазвичай перекладають такою ж моделлю, тобто **прикм. + ім. (англ.) = прикм. + ім. (укр.)**. Такий спосіб перекладу ілюструють вибрані із текстів промов речення: *The human voice: it's the instrument we all play (Treasure)*. – **Людський голос** – інструмент, на якому всі ми граємо (Трежер); *Also, we have repetitive prosody now coming in, where every sentence ends as if it were a question when it's actually not a question, it's a statement (Ibid)*. – **Монотонна інтонація** також з'являється, коли кожне речення закінчується так, ніби це запитання, коли це, насправді, не запитання, а стверджувальне речення (Трежер); *My biological mother was a young, unwed (not married) college graduate student, and she decided to put me up for adoption (Jobs)*. – **Моя біологічна мати** була молодю незаміжньою аспіранткою – тож вона вирішила віддати мене на всиновлення (Джобс); *The minute I dropped out I could stop taking the required classes that didn't interest me, and begin dropping in on the ones that looked interesting (Ibid)*. – **Як тільки я кинув навчання, я міг вже не ходити на обов'язкові заняття**, які мене не цікавили, і міг відвідувати ті, які цікавили мене набагато більше (Ibid); *We remain a young nation, but in the words of Scripture, the time has come to "set aside childish things" (Obama)* – **Ми залишаємося молодю нацією, але, як сказано у Святому Письмі, настав час позбутися дитячих звичок** (Обама); *Today the greatest risk of global catastrophe doesn't look like this (Gates)*. – **Сьогодні найбільший ризик глобальної катастрофи** виглядає не так (Гейтс); *These investments offer significant benefits beyond just being ready for the epidemic (Ibid)*. – **Ці інвестиції**

приведуть також і до інших істотних переваг, окрім підготовки до епідемії (Ibid) і под.

Більшість конструкцій з ад'єктивним атрибутом, що були зафіксовані у текстах промов, є двокомпонентними. З низькою частотою фіксуємо трикомпонентні словосполучення. Структурна модель такого типу словосполучень в українській мові практично не змінюється, а саме Adj+Adj+N (Eng.) = Adj(+Adj)+N (Uk.): *Gross Domestic Product (Obama)* – **валовий національний продукт (Обама)**; *West African countries (Ibid)* – **західноафриканські країни (Ibid)**. Трикомпонентні словосполучення можуть складатися не лише з прикметника у ролі означення, але і займенника, порядкового числівника або прислівника: *four really powerful cornerstones* – **чотири потужні основи**; *our old friend* – **наш давній друг**; *first story* – **перша історія**; *first computer* – **перший комп'ютер**; *our finest creation* – **найкращий свій витвір**; *own inner voice* – **ваш внутрішній голос**; *our enduring spirit* – **наш незламний дух**; *stale political arguments* – **заяложені політичні аргументи**; *highly infectious virus* – **високозаразний вірус**.

Частина конструкцій з ад'єктивним атрибутом у текстах промов перекладені прислівниковим словосполученням, напр.: *What had been the focus of my entire adult life was gone, and it was devastating (Jobs)*; *Викинули з компанії, яка була сенсом всього мого життя, я був спустошений (Джобс)*; *There's a group of handsome epidemiologists ready to go, they move in, they save the day, but that's just pure Hollywood (Gates)*; *Є група привабливих епідеміологів, готових до завдання, вони ідуть, рятують ситуацію, але все це лише Голлівуд (Гейтс)*; *We have an unexpected baby boy (Jobs)*; *Ми незаплановано отримали немовля хлопчика (Джобс)*.

Варто звернути увагу на словосполучення, у яких означення виражається діеприкметником теперішнього або минулого часу. Відтворення таких конструкцій українською мовою вимагає певних трансформацій, а саме описового способу перекладу (*gossiping person* – **особа, яка пліткує**); використання прикладки у цільовій мові (*Founding Fathers* – **батьки-засновники**); перекладу прислівниково-прикметниковим словосполученням (*hard-earned peace* – **важко здобутий мир**); переклад з використанням діеприслівникового звороту (*I stand here today humbled by the task before us (Obama)* – **Я промовляю тут сього, смиренно усвідомлюючи те завдання, що стоїть перед нами (Обама)**).

Ще одним варіантом перекладу конструкції з ад'єктивним атрибутом є трансформація прикметника у іменник, пор.: *...what free men and women can achieve when imagination is joined to common*

purpose, and necessity to courage (Обама) – ...*те, чого можуть досягнути вільні чоловіки та жінки, якщо їхня уява поєднується зі спільністю мети та потребою мужності* (Обама).

Найбільш вірогідно, що конструкції з ад’єктивним атрибутом перекладають відповідними еквівалентами через те, що такі структурні моделі словосполучень співпадають у граматиці української та англійської мов.

Англійський текст зазвичай відзначається найменшим обсягом. Однією з причин цього є притаманна англійській мові тенденція до лаконічності, стислості та компресії мовних засобів. Однак таке твердження не можна вважати істиною стосовно всіх ситуацій – воно лише констатує загальну тенденцію, зумовлену приналежністю української та англійської мов до різних типів мов – синтетичного й аналітичного. «Власне, назви цих типів мов свідчать про те, що за своєю сутністю і принципом побудови вони не тільки різні, а навіть протилежні. Проте ця протилежність формальна, оскільки стосується вираження одного й того ж змісту» (Кузнецов: 2004).

Стратегії для скорочення текстів слід шукати в перекладознавстві: вони варіюються залежно від мови. Важливим при цьому є досягнення зв’язності висловлювання, уникнення втрати будь-якої важливої для змісту інформації та викривлення змісту (Nida, 1975: 157).

Значні можливості для скорочення тексту перекладу відкриваються шляхом опускання прикметників, які володіють підсилювальним ефектом, напр.: *There are amazing things you can do* (Treasure). – *Ви можете творити дива* (Трежер); *I’m going to show you the six vocal warm-up exercises that I do before every talk I ever do* (Treasure). – *Я покажу вам шість вправ для підігріву голосу, які я виконую перед кожною своєю промовою* (Трежер); *If I had never dropped in on that single course in college, the Mac would have never had multiple typefaces or proportionally spaced fonts* (Jobs). – *Тож, якщо б я не пішов на той курс у коледжі, Mac ніколи б не мав кілька гарнітур чи шрифтів з пропорційними відступами* (Джобс); *Because I had dropped out and didn’t have to take the normal classes, I decided to take a calligraphy class to learn how to do this* (Jobs). – *Оскільки я залишив навчання, і мені не потрібно було відвідувати заняття, я вирішив ходити на курс каліграфії, щоб навчитися – як таке робити* (Джобс).

Компресію вважають явищем спрощення, стягнення, вилучення певних лексичних і синтаксичних елементів тексту оригіналу (Камінський, 2007: 45). Як засіб досягнення ясності висловлювання вона є одним з аспектів вираження закону

мовної економії, зумовленого характером людського спілкування, адже комунікативні дії прагнуть досягати максимального практичного заощадження зусиль та часу (Камінський, 2007: 46).

Поняття компресії у перекладі зумовлене законом мовної економії, вимогами жанру, особливостями інформаційного носія спрощення в процесі обробки чи утворення тексту його поверхневої структури – за рахунок підвищення інформативності мовних одиниць та виключення тих компонентів, які можуть бути відновлені з невербальної частини тексту, без зміни його інформаційного навантаження порівняно з вихідним текстом або нейтральною стилістичною нормою (Шокина, 2008).

Отже, сутність прийому компресії під час перекладу полягає в більш компактному вираженні думки однієї мови засобами іншої за рахунок використання семантично ємніших одиниць, коротших конструкцій, тобто перетворення початкового тексту для надання йому більш стислої форми. Ще О. Швейцер виділяв такі способи компресії тексту перекладу, як: згортання словосполучення у слово; семантичне стягнення; спрощення синтаксичної структури словосполучення; вживання більш економних конструкцій; заміна підрядного речення сурядними; заміна підрядного речення зворотами; вилучення плеонастичних зворотів; усунення надлишковості (Швейцер, 1973: 200).

Таблиця 1

Англомовні ілюстрації	Використанням прийому скорочення
these seven, I think, are pretty large habbits that we can all fall into	ці сім звичок притаманні більшості із нас
slightly different meaning in those two deliveries	ці речення дещо відрізняються
normal classes	заняття
varying the amount of space	відступи
one of this had even a hope of any practical application in my life	не сподівався, що ці знання будь-коли застосовуватиму у моєму житті
parents’ garage	гараж
getting fired from Apple was the best thing that could have ever happened to me	звільнення з Apple було найкращим, що будь-коли могло зі мною трапитися
awful tasting medicine	гіркі ліки
greater cooperation and understanding	тісніше співробітництво
our patchwork heritage is a strength	наша строкатість – це сила
courage and fair play	мужність та справедливість
Ebola epidemic	Ебола

Перед перекладачем постійно постає питання про межі припустимості застосування стратегій скорочення тексту (мовної компресії та вилучення), а у зв'язку із цим – про ступінь шкоди, завданої повідомленню під час перекладу (перекодування). Сюди належить втрата змісту, що є однією з найсерйозніших помилок перекладача та відбувається через упускання: 1) змістових інформаційно «заряджених» елементів; 2) упускання одиниць, важливих із точки зору комунікативного завдання; 3) упускання нових інформаційних одиниць тощо (Снегір'ова, 2010: 207). На відміну від втрати змісту, компресія та упускання під час перекладу мають бути способами зменшення складника величини тексту без завдання суттєвої шкоди виконанню комунікативного завдання мовця.

Вилучення та компресія як стратегії скорочення тексту під час перекладу стають можливими завдяки інформаційній надлишковості мовлення. Тому перекладачі вдаються до упускання та конденсації надлишкових елементів висловлювання – елементів, які можна зрозуміти з позамовної ситу-

ації спілкування та контексту комунікації, а також через більш компактні форми висловлювання. Найбільш часто упусканню підлягають означення.

Висновки. Отже, найбільш поширеними у текстах промов є атрибутивні словосполучення з ад'єктивним або субстантивним атрибутами. Конструкції, у яких прикметник є означенням, зазвичай перекладають еквівалентними українськими атрибутивними словосполученнями. Такий прийом перекладу пояснюємо спільністю граматичної структури зазначених словосполучень.

Більшість конструкцій з ад'єктивним атрибутом, що були зафіксовані у текстах промов, є двокомпонентними. Частина конструкцій з ад'єктивним атрибутом у текстах промов перекладені прислівниковим словосполученням. Ще одним варіантом перекладу конструкції з ад'єктивним атрибутом є трансформація прикметника у іменник. Значні можливості для скорочення тексту перекладу відкриваються шляхом опускання прикметників, які володіють підсилюючим ефектом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Борисова О. В. Трансформація вербалізації в англо-українському перекладі : автореф. дис. ... канд. філ. наук : спец. 10.02.16. Київ, 2005. 20 с.
2. Гейтс Білл. Наступний спалах епідемії? Ми не готові. / Переклад Т. Кацімон. URL: https://www.ted.com/talks/bill_gates_the_next_outbreak_we_re_not_ready/transcript?language=uk.
3. Джобс Стив. Промова перед випускниками Стенфордського університету. / Переклад Федора Сидорука. URL: <http://ittest.com.ua/Jobs.html>.
4. Загнітко А. П. Теоретична граматика української мови. Синтаксис : монографія. Донецьк : ДонДУ, 1996. 435 с.
5. Камінський Ю. Комплементарна єдність компресії та декомпресії в межах закону мовної економії. *Вісник Сумського державного університету. Серія: «Філологія»*. Суми : СумДУ, 2007. № 1. Т. 2. С. 45–53.
6. Кузнєцов В. Персоніфікація деяких іменників як важливий вид трансформації при перекладі з української мови на англійську. *Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка*. Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2004. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/2123/1/04kvbuma.pdf>.
7. Обама Барак. Інавгураційна промова 20 січня 2009 року. Промови, що змінили світ. Харків : Фоліо, 2009. С. 352–358.
8. Снегір'ова Є. Компресія і втрати змісту при синхронному перекладі: як не перейти межю. *Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи* : зб. наук. пр. Київ : Логос, 2010. Вип. 5. С. 206–214.
9. Трежер Д. Як потрібно говорити, щоб людям хотілося слухати. / Переклад UkrVoiceTeam. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=VITVUiMFAE8>.
10. Швейцер А. Д. Перевод и лингвистика. О газетно-информационном и военно-публицистическом переводе. Москва : Воениздат, 1973. 280 с.
11. Шокина А. Языковая компрессия в рекламном тексте. *Медиаскоп : электронный научный журнал факультета журналистики МГУ им. М. В. Ломоносова*. 2008. № 2. URL: <http://mediascope.ru/node/240>.
12. Gates Bill. The next outbreak? We're not ready. URL: https://www.ted.com/talks/bill_gates_the_next_outbreak_we_re_not_ready/transcript?referrer=playlist-the_most_popular_talks_of_all.
13. Jobs Steve. Commencement address on June 12, 2005. URL: <https://news.stanford.edu/2005/06/14/jobs-061505/>.
14. Nida E. A. Language Structure and Translation. Standford : California, 1975. 283 p.
15. Obama Barak. What is Required: The Price and the Promise of Citizenship. First Presidential Inaugural Address. URL: <https://www.americanrhetoric.com/speeches/barackobama/barackobamainauguraladdress.htm>.
16. Treasure Julian. How to speak so that people want to listen. URL: https://www.ted.com/talks/julian_treasure_how_to_speak_so_that_people_want_to_listen?referrer=playlist-the_most_popular_talks_of_all.

REFERENCES

1. Borysova O. V. (2005). Transformatsiia verbalizatsii v anhlo-ukrainskomu perekladі [Transformation of verbalization in English-Ukrainian translation]: avtoref. dys. ... kand. fil. nauk : spets. 10.02.16. Kyiv, 2005. 20 p. [in Ukrainian].
2. Geits Bill. Nastupnyi spalakh epidemii? My ne hotovi. / Pereklad T. Katsimon [The next outbreak of the epidemic? We are not ready. Translated by T. Katsimon]. Retrieved from: https://www.ted.com/talks/bill_gates_the_next_outbreak_we_re_not_ready/transcript?language=uk [in Ukrainian].

3. Jobs Steve. Promova pered vypusknymy Stenfordskoho universytetu. / Pereklad Fedora Sydoruka [Speech to Stanford University graduates. Translated by Fedor Sidoruk]. Retrieved from: <http://ittest.com.ua/Jobs.html> [in Ukrainian].
4. Zahnitko A. P. (1996). Teoretychna hramatyka ukrainskoi movy. Syntaksys [Theoretical grammar of the Ukrainian language. Syntax]. Donetsk. 435 p. [in Ukrainian].
5. Kaminskyi Yu. (2007). Komplementarna yednist kompresii ta dekompresii v mezhakh zakonu movnoi ekonomii [Complementary unity of compression and decompression within the law of language economy]. *Visn. Sum. derzh. un-tu. Ser.: "Filolohiia"*. Sumy: SumDU, 2007. No. 1. T. 2. pp. 45–53 [in Ukrainian].
6. Kuznietsov V. (2004). Personifikatsiia deiakykh imennykiv yak vazhlyvyi vyd transformatsii pry perekladi z ukrainskoi movy na anhliisku [Personification of some nouns as an important type of transformation when translating from Ukrainian into English]. *Visn. Zhytomyr. derzh. un-tu im. I. Franka. Zhytomyr : ZhDU im. I. Franka*. Retrieved from: <http://eprints.zu.edu.ua/2123/1/04kvbuma.pdf> [in Ukrainian].
7. Obama Barak. (2009). Inavhuratsiina promova 20 sichnia 2009 roku [Inaugural speech on January 20, 2009]. *Promovy, shcho zminyly svit*. Kharkiv: Folio. pp. 352–358 [in Ukrainian].
8. Sniehirova Ye. (2010). Kompresii i vtraty zmistu pry synkhronnomu perekladi: yak ne pereity mezhu [Compression and loss of content in simultaneous translation: how not to cross the line]. *Linhvistyka XXI stolittia: novi doslidzhennia i perspektyvy : zb. nauk. pr.* Kyiv: Lohos. Vyp. 5. pp. 206–214 [in Ukrainian].
9. Trezher D. Yak potribno hovoryty, shchob liudiam khotilosia slukhaty. / Pereklad UkrVoiceTeam [How to say that people want to listen. Translated by UkrVoiceTeam]. Retrieved from: <https://www.youtube.com/watch?v=VITVUiMFAE8> [in Ukrainian].
10. Shveitser A. D. (1973). Perevod i lynchvistyka. O hazetno-ynformatsyonnom y voenno-publytsystycheskom perevode [Translation and linguistics. On newspaper information and military journalistic translation]. Moskva: Voenyzdat. 280 p. [in Russian].
11. Shokyna A. (2008). Yazykovaia kompressyia v reklamnom tekste [Language compression in advertising text]. *Medyaskop : elektron. nauch. zhurn. fak. zhurnalystyky MHU im. M. V. Lomonosova*. No. 2. Retrieved from: <http://mediascope.ru/node/240> [in Russian].
12. Gates Bill. The next outbreak? We're not ready. Retrieved from: https://www.ted.com/talks/bill_gates_the_next_outbreak_we_re_not_ready/transcript?referrer=playlist-the_most_popular_talks_of_all.
13. Jobs Steve. (2005). Commencement address on June 12, 2005. Retrieved from: <https://news.stanford.edu/2005/06/14/jobs-061505/>.
14. Nida E. A. (1975). Language Structure and Translation. Standford: California, 1975. 283 p.
15. Obama Barak. What is Required: The Price and the Promise of Citizenship. First Presidential Inaugural Address. Retrieved from: <https://www.americanrhetoric.com/speeches/barackobama/barackobamainauguraladdress.htm>.
16. Treasure Julian. How to speak so that people want to listen. Retrieved from: https://www.ted.com/talks/julian_treasure_how_to_speak_so_that_people_want_to_listen?referrer=playlist-the_most_popular_talks_of_all.